

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2022.62.278-291>

УДК 725.51

Ленкова Марина Валеріївна,

*аспірант кафедри дизайну архітектурного середовища
Київський національний університет будівництва і архітектури*

lienkova_mv@knuba.edu.ua

<http://orcid.org/0000-0003-2273-5107>

Булах Ірина Валеріївна,

*доктор архітектури, доцент,
професор кафедри дизайну архітектурного середовища
Київський національний університет будівництва і архітектури*

bulakh.iv@knuba.edu.ua,

<http://orcid.org/0000-0002-3264-2505>

САДИБА ТОВАРИСТВА ШВИДКОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ У КИЄВІ. ІСТОРІЯ, АРХІТЕКТУРА І ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ МІСТА

Анотація: у статті розглянуто визначну пам'ятку архітектури і містобудування м. Києва, садибу Товариства швидкої медичної допомоги. Досліджено її історію з моменту побудови до проблем сьогодення, архітектуру фасадів, елементів їх декору та планувальні особливості будівлі. Наголошується на важливості збереження унікального зразка якісної архітектури початку ХХ століття. Методологічна база дослідження полягає у систематизації та аналізі отриманих даних з різноманітних інформаційних джерел. Стаття може бути корисна як для істориків архітектури чи медицини, так і для архітекторів, що мають науковий інтерес або безпосередньо працюють із об'єктами культурної спадщини.

Ключові слова: медичні заклади Києва; культурна спадщина; архітектура закладів охорони здоров'я; містобудування; історія медицини.

Актуальність дослідження і постановка проблеми. Сьогодні для України як ніколи актуальне питання відновлення і збереження культури. Адже усвідомлення її значення є засадою самоусвідомлення особистості в контексті культурного різноманіття. Наш край налічує велику кількість об'єктів нерухокої спадщини різних періодів, що ілюструє його мультинаціональну культуру. Проте, проблема безконтрольного будівництва, мотивованого інвестиційними перевагами історичного центру, напряду шкодить пам'яткам архітектури та містобудування. А замовчування даного питання загрожує повним їх винищенням і втратою містом ідентичності. Завданням статті також є висвітлення цінності об'єктів архітектурної спадщини для України.

Огляд публікацій. Тему історії медицини розглядав у своїх наукових роботах Сиделковський А. Л., Догузов В. Д. [1, 2]. Гармонізацію міського середовища та особливості його розвитку досліджено у роботах Шебек Н. М. [3-6], Тімохіна В. О. [7-9], Товбича В. В. [10, 11], Ковальської Г. Л. [12, 13] та Праслової В. О. [14, 15]. Актуальні проблеми містобудівних аспектів та архітектури медичних закладів досліджено у роботах І. В. Булах [16-29], К. Шермера та Ф. Меусера [30, 31], Р. У. Алена [32], Х. Нікл, Х. Никл-Веллера [33], Р. Спроу [34]. А пропозиції щодо збереження культурної спадщини надано у роботі О. Рутковської, В. Білецького, Н. Кондель-Пермінової, О. Малишева, Т. Чернишенко [35].

Мета статті. Дослідити історію, архітектуру, проаналізувати теперішній стан та значення для міста садиби Товариства швидкої медичної допомоги як об'єкта культурної спадщини.

Виклад основного матеріалу. Історія. Будівництво садиби Товариства швидкої медичної допомоги по вулиці Рейтарській, 22 тривало з 1913-1915 рік, і одразу після завершення у головній будівлі почав свою роботу військовий шпиталь, що налічував 360 койко-місць (рис. 1). Швидку ж було вирішено розмістити у флігелі. Тоді ж від центрального вокзалу було проведено трамвайну колію, по якій у спеціально обладнаних вагонах доставляли поранених. Втілення проєкту авторства вінницького архітектора Йосипа Зекцера фінансувалося спільними зусиллями киян та меценатів Лазаря Бродського та Олександра Терещенка. Однак, Перша світова війна та післяреволюційні роки розрухи наклали важкий відбиток та значно загальмували матеріальний розвиток станції.

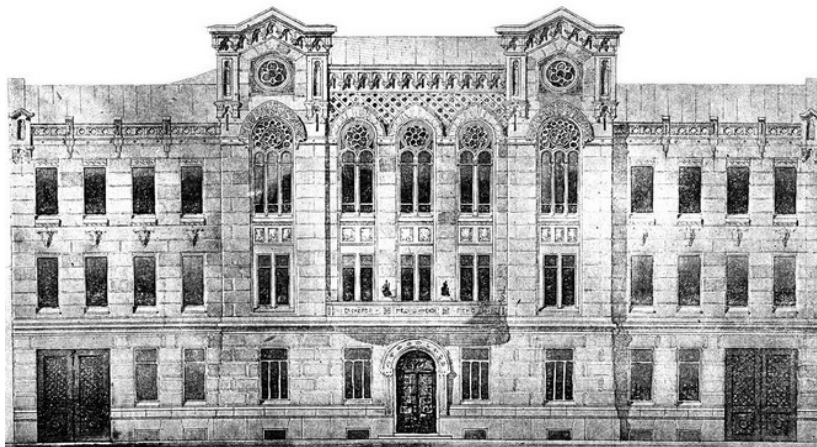

Рис. 1. Креслення головного фасаду

Членство Товариства швидкої медичної допомоги складала велика кількість відомих вчених, лікарів, культурно-громадських діячів та підприємців. Його мета полягала у наданні безоплатної медичної допомоги у кризових ситуаціях та у разі нещасних випадків. Добročинна діяльність організації у різні роки та в умовах нестачі ресурсів для медичної сфери, неабияк сприяла її розвитку. За весь час функціонування у садибі діяло безліч організацій, серед яких Міністерство народного здоров'я Української Держави (потім Української Народної Республіки), Київський губернський відділ охорони здоров'я, управління Сан-Автотрансу, Центроміськсанепід, пункт щеплень, статистичні та видавничі бюро, заклад самоосвіти та інші. Прихід Радянської влади зовсім не поліпшив матеріальний стан станції. Попри це, прагнення розвивати галузь спонукало до нових дій. Наступним кроком було створення спеціалізованих бригад, перша з яких почала функціонувати ще до війни – у 1932 році. А вже у 1943 станція відновила свою діяльність у деокупованому Києві.

Сьогодні будівля належить КНП «Київському міському клінічному ендокринологічному центру», що є навчальною та науковою базою для ряду освітніх медичних установ України, серед яких державний медичний університет ім. О.О. Богомольця, Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, кафедра екстремальної та військової медицини Української військово – медичної академії Міністерства оборони України, відділ ендокринної гінекології ДУ І ПАГ НАМН України. Також має плідну співпрацю із багатьма науково-дослідними інститутами, університетськими клініками та центрами не тільки в Україні, а й закордоном, зокрема у США, Німеччині та Швеції. У різні часи у стінах лікарні вели свою діяльність видатні українські вчені, лікарі, що своєю працею внесли непомірний вклад у світову медицину. Практичний досвід лікарів ендокринологічного центру зафіксовано більше ніж у 300 наукових публікаціях та близько 30 запатентованих винаходів. Саме українським хірургом-ендокринологом Миколою Гульчієм було запропоновано метод кріодиструкції у боротьбі зі злоутвореннями, що тепер відомий і за межами України. Тут провів першу в Україні хірургічну операцію на серці із застосуванням загального наркозу видатний Микола Амосов.

Архітектура. За словами самого архітектора, будівля є копією будинку швидкої допомоги у Мадриді, а образ його парадних дверей – копія дверей Палаццо дожів у Венеції. Загалом, архітектура будівлі нагадує Венеціанське Палаццо. На головному фасаді можна прослідкувати вдале поєднання стилів неоренесансу і готики, що також проявляється у його деталях, вишукана

архітектура яких не залишить байдужим нікого. Урочистості додають також два симетричні ризаліти, саме вони роблять будівлю впізнаваною.

Головний будинок являє собою триповерховий вуличний об'єм, що згодом був надбудований ще одним поверхом з боку подвір'я, та чотириповерхове дворове крило також із підвалами, з'єднане на кожному рівні із основною будівлею широкими шестикутними холами. Будинок має симетричну структуру та Т-подібний план із парою в'їзних тунелів по периферіях вуличного фасаду (правий нині закладено). Складний вальмовий дах покритий бляхою, перекриття пласкі. Планувальна структура коридорна двобічна, поєднується з парою сходових клітин (у правому фланзі головного об'єму та у дворовому флігелі). Перший поверх містив п'ятнадцять окремих приміщень різного призначення, вони слугували кабінетами лікарів, прийомними, аптекою тощо. Простір другого поверху був зайнятий двома квартирами для службовців (три- і шестикімнатною), а також налічував дев'ять приміщень правління товариства (рис. 2).

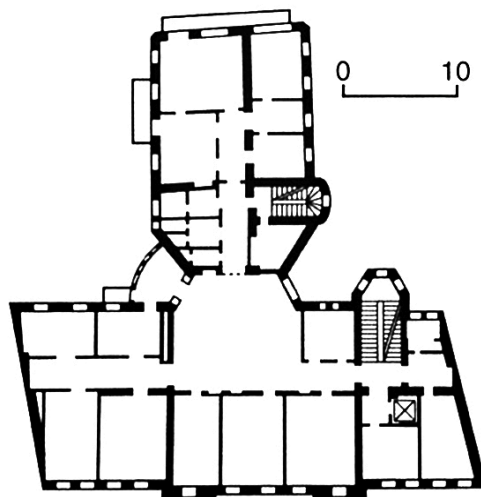

Рис. 2. План другого поверху

На третьому розташовувалися приміщення клубу, великої зали та одинадцяти кімнат. Четвертий поверх, що над внутрішнім флігелем, містив десять клубних приміщень з окремою більярдною, а також кухню, буфетну і ряд допоміжних кімнат. На підвальному рівні мається відділення системи центрального водяного опалення та тринадцять приміщень різноцільового призначення. Нижня частина головного фасаду облицьована рельєфними плитами з бетону, що імітують граніт: фактурні, у вигляді крупного рустування прикрашають перший поверх та гладенькі з верхнім валом простяглися вздовж цоколя. Тиньковані рівні другого і третього поверхів розкреслені дощаним

рустом. А образ дворових фасадів має ознаки модерну: довгасті віконні прорізи прямокутної форми на гранчастих виступах прогонів.

По боках центральної симетричної частини головного фасаду розташувалися пласкі ризаліти, у ламані трикутні завершення яких вписані слухові віконця округлої форми. Спільне обрамлення незвичних стрілчастих вікон третього поверху і прямокутних на другому дозволяють сприймати їх як цілісні, стрункі готичні отвори з рустованими арковими перемичками на завершенні. Особливого шарму їм додають звилисті бетонні рами: в малих округлих віконцях присутні форми трилисника, а стрілчасті вікна форми біфорія (у центрі) та трифорія (у ризалітах) прикрашає ажурний масверк. Площина над трьома центральними віконними отворами оформлена навкісними сітчастими орнаментами. Виступаючі елементи карнизів, щипців та центрального об'єму головного фасаду оформлені суцільною бетонною крайкою (рис. 3).

Рис. 3. Фрагменти декору головного фасаду

Центральний головний вхід прикрашають заглиблені в аркову нішу дерев'яні двері досконалої різьбярської роботи. У полях фільонки на рівні очей передбачено оглядові віконця округлої форми. З обох боків від входу розташовані старовинні ліхтарі на металевих консолях. Масивне огороження балкону мало нині втрачену автентичну вивіску «Швидка медична допомога». За даними з джерел, напис було знищено у кінці 1980-х років. Парапет додатково прикрашено зубцями та навісними готичними стовпцями по лінії простінків. Лівий в'їзний тунель зберіг автентичні металеві стулки воріт. Оздоблення їх нижньої сталеві площини є своєрідною реплікою декору поля над верхніми центральними вікнами. Раціональне планувальне та монументальне архітектурне рішення вирізняє будівлю на тлі подібної забудови громадського призначення і є взірцем найкращих громадських споруд початку ХХ століття.

Перший флігель. Цегляний і фарбований, з вальмовим дахом та наріжним ризалітом, має три поверхи і підвал, прямокутний у плані (рис. 4). На правому

фланзі передбачено в'їзний тунель у двір. Верхні контури віконних прорізів першого поверху викладено дугоподібними перемичками із замковим камінням.

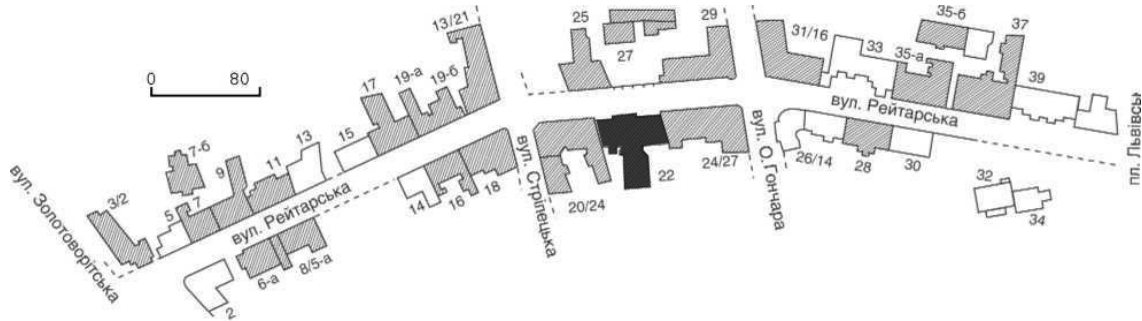

Рис. 4. Креслення ситуаційного плану по вул. Рейтарській, Київ, Україна

Початково перший поверх слугував гаражем для автомобілів і карет швидкої. Сьогодні всередині боксів влаштовано по два віконні отвори. Другий поверх займали три великі приміщення казарм для санітарів, шість окремих спалень тощо; третій – ряд допоміжних та господарських приміщень, у підвалі – склади продуктів тощо. За радянського періоду будинок піддавався значним перебудовам і переплануванням: демонтовано два балкони та парапет, перероблено вікна, замінено перекриття, а також влаштовано додаткову тильну прибудову.

Другий флігель за характером конструкцій і зовнішнього оздоблення подібний до першого. Має два поверхи і підвал. Початково мав призначення гаража і стайні. Також піддався перебудові за часів СРСР (рис. 5).

Рис. 5. Вид на дворовий фасад

Реставрація. Нині Садиба Товариства швидкої медичної допомоги занесена до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та є пам'яткою архітектури місцевого значення і, станом на сьогодні, перебуває в аварійному стані. Внутрішній простір найбільше потребує капітальних втручань. Будинок є державною власністю, і чиновники протягом багатьох років обіцяють відреставрувати її. Проте, жодних позитивних зрушень не відбулося. Натомість, на початку 2000-х, під виглядом реставрації були спроби знищення будівлі. Після, на щастя, невдалого замаху, відбулася не одна спроба забрати будівлю у центру. Завдяки вчасній і бурхливій реакції лікарів і пацієнтів лікарні, її вдалося відстояти. Попри тяжкі перешкоди, віддані центрові співробітники сподіваються, що реставрація все ж відбудеться, та в операційній Амосова знов буде горіти світло.

Висновки. У статті досліджено історію Садиби Товариства швидкої медичної допомоги, проаналізовано її архітектурні особливості, стилістику, планувальну структуру, стан будівлі на сьогодні та її значення для міста. В ході дослідження було встановлено, що теперішній аварійний стан будівлі присутній вже більше двадцяти років. Зanedбаність унікальної пам'ятки архітектури у Головному управлінні з охорони культурної спадщини пояснюють браком коштів на реставрацію. Маючи непросту історію, довжиною у понад століття, садиба є зразком вдалого планування медичного закладу початку ХХ сторіччя в умовах щільної забудови центральної частини Києва.

Список літератури

1. Сиделковский А. Л., Догузов В. Д. Этюды истории классической неврологии. Киев: Адеф-Украина, 2016. 383 с.
2. Звід пам'яток історії і культури України. Київ, 2003. 1052 с.
3. Шебек Н. М. Типологічні особливості акцентованого архітектурного середовища. *Містобудування та територіальне планування*. Київ, 2014. № 51. С. 699-704.
4. Шебек Н. М., Костюк О. О. Типологія соціально орієнтованого житлового середовища. *Молодий вчений*. Київ, 2017. № 1. С. 125-129.
5. Шебек Н. Соціально і культурно орієнтована стратегія гармонічного розвитку архітектурного середовища. *Досвід та перспективи розвитку міст України*. Київ, 2013. № 24. С. 114-125.
6. Шебек Н. М. Гармонізація планувального розвитку міста. Київ: Основа, 2008. 216 с.
7. Тімохін В. О. Архітектура міського розвитку. 7 книг з теорії містобудування. Київ: КНУБА, 2008. 629 с.
8. Тімохін В. Перспективи і горизонти розвитку середовищного підходу.

Досвід та перспективи розвитку міст України. Київ, 2012. № 22. С. 99-112.

9. Тімохін В. О., Шебек Н. М., Малік Т. В., Житкова Н. Ю. Основи дизайну архітектурного середовища. Київ: Основа, 2010. 395 с.

10. Товбич В. В., Чжан С. М. Особливості використання динамічного демоекологічного підходу в умовах екстремальних показників Китаю. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ, 2016. № 44. С. 230-236.

11. Tovbych V., Viazovska A., Kryvoruchko Y. Place and people: landscape as a basis of development and preservation of cultural identity. *Technical Transactions*. 2018. Т. 115. № 5. Р. 65-72.

12. Ковальська Г. Л. Особливості проектування та будівництва вбудовано-прибудованих дошкільних навчальних закладів. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ, 2015. № 40. С. 378-383.

13. Kashchenko O., Kovalska G. and Gnatiuk L. Revitalization of the urban environment and contemporary trends of its humanization via the means of art. *Wiadomosci Konserwatorskie*. 2020. № 2020(61). Р. 31-34.

14. Праслова В. О. Арт-дизайн в художньому проектуванні. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ, 2019. № 53. С. 110-115.

15. Праслова В. О. Сучасні напрями художнього проектування. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ, 2012. № 29. С. 131-135.

16. Булах І. В. Становлення мережі дитячих лікувальних закладів України, як об'єкта містобудівного проектування у період з 1980-90 рр. ХХ ст. по початок ХІ ст. *Архітектурний вісник КНУБА*. Київ, 2018. № 16. С. 319-326.

17. Булах І. В. Символ і символізація у філософсько-теоретичних дослідженнях, у мистецтві й архітектурі. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. Харків, 2009. № 7. С. 12-16.

18. Bulakh I. The medicine and architecture of healthcare institutions at contemporary times in Ukraine. *Вісник Одеської державної академії будівництва та архітектури*. Одеса, 2018. № 73. С. 9-16.

19. Булах І. В. Соціально-економічні та демографічні чинники реформування містобудівної мережі дитячих закладів охорони здоров'я України. *Містобудування та територіальне планування*. Київ, 2019. № 69. С. 27-32.

20. Булах І. В. Питання нормативно-містобудівного регулювання містобудівної системи закладів охорони здоров'я. *Colloquium-journal*. Warszawa, 2019. № 2(26). Vol. 1. С. 4-6.

21. Булах І. В. Проектування сучасних дитячих лікувальних закладів з урахуванням історичного контексту оточуючого архітектурного середовища міст (досвід Великобританії). *European network for academic integrity. The development of technical sciences: problems and solutions: Conference Proceedings*. Brno: Baltija Publishing, 2018. Р. 187-190.

22. Булах І. В. Символізація художніх образів у містобудуванні. Сьогодення та тенденції розвитку. *Містобудування та територіальне планування*. Київ, 2014. № 51. С. 24-30.
23. Булах І. В. Символізація художніх образів сучасного архітектурного середовища. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ, 2014. № 36. С. 11-16.
24. Булах І. В. Містобудівна мережа закладів первинного рівня медичного обслуговування. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ, 2020. № 56. С. 165-173. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2020.56.165-173>
25. Bulakh I. V. Hospital systems in eastern Europe. *Colloquium-journal*. Warszawa, 2019. № 8(32). Vol. 1. С. 4-6.
26. Ленкова М. В., Булах І. В. Аналіз містобудівної мережі університетських лікарень Німеччини. *Містобудування та територіальне планування*. Київ, 2021. № 78. С.327-336. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.78.327-336>
27. Bulakh I. The role of building materials in the formation of the healing properties of medical buildings. *Проблеми теорії та історії архітектури України*. Одеса, 2021. № 21. С. 8-18. <https://doi.org/10.31650/2519-4208-2021-21-8-18>
28. Ленкова М. В., Булах І. В. Синтез організації лікування, дослідження і навчання (кейс університетської лікарні в Аахені). *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ, 2021. № 61. С. 349-358. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.61.349-358>
29. Булах І. В. «Перший будинок лікаря» – історичний вітчизняний досвід проектування багатоквартирного будинку для проживання та роботи лікарів. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ, 2021. № 60. С. 189-197. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.60.189-197>
30. Christoph Schirmer. Hospital Architecture: Specialist Clinics & Medical Departments. Germany, 2007. 26 p.
31. Christoph Schirmer, Philipp Meuser. New Hospital Building in Germany: General Hospitals and Health Centres Publisher. Germany, 2007. 34 p.
32. Аллен Р. У. Пособие по проектированию больниц. Москва: Стройиздат, 1978. 249 с.
33. Hans Nickl, Christine Nicki-Weller. Hospital Architecture. Verlagshaus Braun. 2007. 352 p.
34. Richard Sprow. Planning Hospitals of the Future. https://www.academia.edu/30353013/Planning_Hospitals_of_the_Future_Chapter_1
35. Рутковська О., Кондель-Пермінова Н., Білецький В., Малишев О., Чернишенко Т. Збереження та використання культурної спадщини. Київ, 2019.

References

1. Sidelkovskiy, A. L., Doguzov, V. D. (2016), *Etyudy istorii klassicheskoy neurologii* [Etudes of classical neurology history], Kyiv, Adef-Ukraina, 383 p. (in Russian)
2. Zvid pamyatok istoriyi i kultury Ukrayiny [Collection of monuments of history and culture of Ukraine], (2003), Kyiv, 1052 p. (in Ukrainian)
3. Shebek, N. M. (2014), Typolohichni osoblyvosti aktsentovanoho arkhitekturnoho seredovyscha [Typological features of the accentuated architectural environment], *Urban planning and spatial planning*, Kyiv, Vol. 51, pp. 699-704. (in Ukrainian)
4. Shebek, N. M., Kostyuk, O. O. (2017), Typolohiya sotsial'no oriyentovanoho zhytlovoho seredovyscha [Typology of socially oriented living environment], *A young scientist*, Kyiv, Vol. 1, pp. 125-129. (in Ukrainian)
5. Shebek, N. (2013), Sotsial'no i kul'turno oriyentovana stratehiya harmonichnoho rozvytku arkhitekturnoho seredovyscha [Socially and culturally oriented strategy for the harmonious development of the architectural environment], *Experience and prospects of development of cities of Ukraine*, Kyiv, Vol. 24, pp. 114-125. (in Ukrainian)
6. Shebek, N. M. (2008), *Harmonizatsiya planuval'noho rozvytku mista* [Harmonization of city development planning], Osnova, Kyiv, 216 p. (in Ukrainian)
7. Timokhin, V. O. (2008), *Arkhitektura mis'koho rozvytku. 7 knyh z teorii mistobuduvannya* [Architecture of Urban Development. 7 books on the theory of urban planning], KNUBA, Kyiv, 629 p. (in Ukrainian)
8. Timokhin, V. (2012), Perspektyvy i horyzonty rozvytku seredovyschnoho pidkhodu [Prospects and horizons of environmental approach], *Experience and prospects of development of cities of Ukraine*, Kyiv, Vol. 22, pp. 99-112. (in Ukrainian)
9. Timokhin, V. O., Shebek, N. M., Malik T. V., Zhitkova N. Yu. (2010), *Osnovy dyzaynu arkhitekturnoho seredovyscha* [Fundamentals of architectural environment design], Osnova, Kyiv, 395 p. (in Ukrainian)
10. Tovbych, V. V., Zhang, S. M. (2016), Osoblyvosti vykorystannya dynamichnoho demoekolohichnoho pidkhodu v umovakh ekstremal'nykh pokaznykiv Kytayu [Features of the dynamic demo-ecological approach in the conditions of extreme indicators of China], *Modern problems of architecture and urban planning*, Kyiv, Vol. 44, pp. 230-236 (in Ukrainian)
11. Tovbych, V., Viazovska, A., Kryvoruchko, Y. (2018), Place and people: landscape as a basis of development and preservation of cultural identity. *Technical Transactions*, Vol. 115(5), pp. 65-72 (in English)
12. Kovalska, G. L. (2015), Osoblyvosti proektuvannya ta budivnytstva

vbudovano-prybudovanykh doshkil'nykh navchal'nykh zakladiv [Features of design and construction of built-in preschool educational institutions], *Modern problems of architecture and urban planning*, Kyiv, Vol. 40, pp. 378-383 (in Ukrainian)

13. Kashchenko, O., Kovalska, G. and Gnatiuk, L. (2020), Revitalization of the urban environment and contemporary trends of its humanization through the means of art, *Wiadomosci Konserwatorskie*, Vol. 2020(61), pp. 31-34 (in English)

14. Praslova, V. O. (2019), Art-dyzayn v khudozhn'omu proektuvanni [Art design in artistic design], *Modern problems of architecture and urban planning*, Kyiv, Vol. 53, pp. 110-115 (in Ukrainian)

15. Praslova, V. O. (2012), Suchasni napryamy khudozhn'oho proektuvannya [Modern directions of artistic design], *Modern problems of architecture and urban planning*, Kyiv, Vol. 29, pp. 131-135 (in Ukrainian)

16. Bulakh, I. V. (2018), Stanovlennya merezhi dytyachykh likuval'nykh zakladiv Ukrayiny, yak ob'yekta mistobudivnoho proektuvannya u period z 1980-90 rr. XX st. po pochatok XI st. [Formation of a network of children's medical institutions of Ukraine as an object of urban planning in the period from 1980-90 of the twentieth century at the beginning of the XI century], *Architectural Bulletin of KNUBA*, Kyiv, Vol. 16, pp. 319-326 (in Ukrainian)

17. Bulakh, I. V. (2009), Symvol i symvolizatsiya u filososfs'ko-teoretychnykh doslidzhennyakh, u mystetstvi y arkhitekturi [Symbol and symbolization in philosophical and theoretical research, in art and architecture], *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts*, Kharkiv, Vol. 7, pp. 12-16 (in Ukrainian)

18. Bulakh, I. (2018), The medicine and architecture of healthcare institutions at contemporary times in Ukraine, *Bulletin of the Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture*, Odessa, Vol. 73, pp. 9-16 (in English)

19. Bulakh, I. V. (2019), Sotsial'no-ekonomichni ta demohrafichni chynnyky reformuvannya mistobudivnoyi merezhi dytyachykh zakladiv okhorony zdorov'ya Ukrayiny [Socio-economic and demographic factors of reforming the urban network of children's health care institutions in Ukraine], *Urban planning and spatial planning*, Kyiv, Vol. 69, pp. 27-32 (in Ukrainian)

20. Bulakh, I. V. (2019), Pytannya normatyvno-mistobudivnoho rehulyuvannya mistobudivnoyi systemy zakladiv okhorony zdorov'ya [Issues of regulatory and urban planning regulation of the urban planning system of health care institutions], *Colloquium-journal*, Warsaw, Vol. 2(26(1)), pp. 4-6 (in Ukrainian)

21. Bulakh, I. V. (2018), Proektuvannya suchasnykh dytyachykh likuval'nykh zakladiv z urakhuvannyam istorychnoho kontekstu otochuyuchoho arkhitekturnoho seredovyscha mist (dosvid Velykobrytaniyi) [Design of modern children's medical institutions taking into account the historical context of the surrounding architectural environment of cities (British experience)], *European network for academic integrity*.

The development of technical sciences: problems and solutions: Conference Proceedings, Brno: Baltija Publishing, pp. 187-190 (in Ukrainian)

22. Bulakh, I. V. (2014), Symvolizatsiya khudozhnikh obraziv u mistobuduvanni. S'ohodennya ta tendentsiyi rozvytku [Symbolization of artistic images in urban planning. Present and development trends], *Urban planning and spatial planning*, Kyiv, Vol. 51, pp. 24-30 (in Ukrainian)

23. Bulakh, I. V. (2014), Symvolizatsiya khudozhnikh obraziv suchasnoho arkhitekturnoho seredovyscha [Symbolization of artistic images of the modern architectural environment], *Modern problems of architecture and urban planning*, Kyiv, Vol. 36, pp. 11-16 (in Ukrainian)

24. Bulakh, I. V. (2020), Mistobudivna merezha zakladiv pervynnoho rivnya medychnoho obsluhovuvannya [Urban planning network of primary care facilities], *Modern problems of architecture and urban planning*, Kyiv, Vol. 56, pp. 165-173. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2020.56.165-173> (in Ukrainian)

25. Bulakh, I. V. (2019), Hospital systems in eastern Europe, *Colloquium-journal*, Warszawa, Vol. 8(32(1)), pp. 4-6 (in English)

26. Lenkova, M. V., Bulakh, I. V. (2021), Analiz mistobudivnoyi merezhi universytet-s'kykh likaren' Nimechchyny [Analysis of the urban network of university hospitals in Germany], *Urban planning and spatial planning*, Kyiv, Vol. 78, pp. 327-336 <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.78.327-336> (in Ukrainian)

27. Bulakh, I. (2021), The role of building materials in the formation of the healing properties of medical buildings, *Problems of theory and history of architecture of Ukraine*, Odessa, Vol. 21, pp. 8-18. <https://doi.org/10.31650/2519-4208-2021-21-8-18> (in English)

28. Lenkova, M. V., Bulakh, I. V. (2021), Syntez orhanizatsiyi likuvannya, doslidzhennya i navchannya (keys universytet-s'koyi likarni v Aakheni) [Synthesis of the organization of treatment, research and training (case of the University Hospital in Aachen)], *Modern problems of architecture and urban planning*, Kyiv, Vol. 61, pp. 349-358. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.61.349-358> (in Ukrainian)

29. Bulakh, I. V. (2021), "Pershyy budynok likarya" – istorychnyy vitchyznyanyy dosvid proektuvannya bahatokvartyrnoho budynku dlya prozhyvannya ta roboty likariv ["The first doctor's house" - the historical domestic experience of designing an apartment building for living and working doctors], *Modern problems of architecture and urban planning*, Kyiv, Vol. 60, pp. 189-197. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.60.189-197> (in Ukrainian)

30. Christoph, Schirmer (2007), *Hospital Architecture: Specialist Clinics & Medical Departments*, Germany, 26 p. (in English)

31. Allen, R. W. (1978), *Posobiye po proyektirovaniyu bol'nits* [Hospital Design Guide], Moscow, Stroyizdat, 249 p. (in Russian)

32. Christoph, Schirmer, Philipp, Meuser (2007), *New Hospital Building in Germany: General Hospitals and Health Centres Publisher*, Germany, 34 p. (in English)

33. Hans, Nickl, Christine, Nicki-Weller (2007), *Hospital Architecture*. Verlagshaus Braun, 352 p. (in English)

34. Richard, Sprow (2011), *Planning Hospitals of the Future*, https://www.academia.edu/30353013/Planning_Hospitals_of_the_Future_Chapter_1 (in English)

35. Rutkovska, O., Kondel-Perminova, N., Biletskyu, V., Malyshev, O., Chernyshenko, T. (2019), *Zberezhennia ta vykorystannia kulturnoyi spadshchyny* [Preservation and use of cultural heritage], Kyiv (in Ukrainian)

Аннотация

Ленкова Марина Валерьевна, аспирант, кафедра дизайна архитектурной среды, Киевский национальный университет строительства и архитектуры.

Булах Ирина Валериевна, доктор архитектуры, доцент, профессор кафедры дизайна архитектурной среды, Киевский национальный университет строительства и архитектуры.

Усадьба Общества скорой медицинской помощи в Киеве. История, архитектура и значение для города

В статье рассмотрен памятник архитектуры и градостроительства г. Киева - усадьба Общества скорой медицинской помощи. Исследована ее история с момента постройки до сегодняшнего состояния и сопутствующих проблем, а также архитектура фасадов, элементов их декора и планировочные особенности здания. Отмечается важность сохранения уникального образца качественной архитектуры начала XX века. Методологическая база исследования состоит в систематизации и анализе полученных данных из разных информационных источников. Статья может быть полезна как историкам архитектуры или медицины, так и архитекторам, имеющим научный интерес или непосредственно работающим с объектами культурного наследия.

Ключевые слова: медицинские заведения Киева; культурное наследие; архитектура заведений здравоохранения; градостроительство; история медицины.

Annotation

Maryna Lienkova, Post-graduate student, the Department of Design of Architectural Environment, Kyiv National University of Construction and Architecture.

Irina Bulakh, Doctor of Science in Architecture, Docent, Professor of the Department of Design of the Architectural Environment, Kyiv National University of Construction and Architecture.

Manor of the Society for Emergency Medicine in Kyiv. History, architecture and significance for the city

Today, the issue of restoring and preserving culture is more relevant than ever for Ukraine. After all, awareness of its significance is the basis of self-awareness of the individual in the context of cultural diversity. Our country has a large number of architectural heritage sites from different periods, which illustrates our multinational culture. However, the problem of uncontrolled construction in the historical center, motivated solely by investment benefits, directly harms the monuments of architecture and urban planning. And the silence of this issue is fraught with their complete extermination and the loss of identity by the city. The objective of the article is also to highlight the value of architectural heritage objects for Ukraine. The article considers an outstanding monument of architecture and urban planning of Kyiv, the Estate of the Ambulance Society. Its history from the moment of construction to the problems of the present, the architecture of facades, elements of their decor and planning features of the building are studied. It emphasizes the importance of preserving a unique example of quality architecture of the early twentieth century. The methodological basis of the study is to systematize and analyze the data obtained from various information sources. The article can be useful for historians of architecture or medicine, as well as for architects who have a scientific interest or work directly with cultural heritage sites. During the study, it was found that the current emergency condition of the building has been present for more than twenty years. Inattention to the unique architectural monument in the Main Directorate for the Protection of Cultural Heritage is explained by the lack of funds for restoration. Having a complicated history, more than a century-long, the estate is an example of successful planning of a medical institution of the early 20th century in the conditions of dense development in the central part of Kyiv.

Keywords: medical institutions of Kyiv; cultural heritage; architecture of health care facilities; urban planning; history of medicine.